

In Bloom

Foto: Swedish Film

Tbilisi, 1992. Sovjetunionen har fallit och Georgien är i uppror. För de 14-åriga vännerna Eka och Natia rullar vardagen på. De smygröker, är förälskade och står ut med föräldrar, lärare och syskon. När de får ett vapen blir våldet plötsligt påtagligt. Flickorna upplever männens dominans och omgivningens feghet – något som de både ifrågasätter och tvingas hantera. Med handhållen kamera skildras starka band mellan två unga människor som tvingas växa upp snabbt i en tillvaro som kännetecknas av krig och orättvisor.

Rek. för åk 9 och gymn.

En filmhandledning av ISABELLA KUBITSKY TORNINGER

Handling

Kön för att handla bröd är lång och orolig. När Natia drar in Eka i kön, blir stämningen upprörd. På hemvägen blir Eka stoppad av två pojkar. Hon tar sig förbi, brödet faller till marken och pojkarna går skrattande därifrån.

Natia sitter tyst vid matbordet och petar i sin mat. Ingen orkar tala med pappan som är full. Han blir irriterad och slänger en trasa på mamman som blir rasande och de stormar ut ur köket. Kvar sitter Natia med sin lillebror och mormor. Plötsligt hörs ett kras från

andra rummet där mamman sitter i söndertrasad klänning. Golvet är täckt av en stor, röd pöl. I sitt gräl har de slagit sönder en karaff med rött vin.

En flicka är försenad till lektionen och förklarar att hon tagit farväl av sin pappa. Läraren visar ingen förståelse

utan frågor syrligt vad han gett henne i present. Det knackar på dörren och Natia blir utkallad eftersom hennes föräldrar är på besök. Men korridoren är tom sånär som på en bukett röda blommor från hennes beundrare Kote.

Hemma hos Eka är det fullt av flickor. De röker, dricker vin, någon sätter sig vid pianot och alla stämmer upp i sång. Plötsligt får Natia syn på Ekas mamma som är på intågande. Alla skyndar sig att gömma vinet, vädra ut cigarettroken, tömma askfaten och sträcka ut bordsduken. När mamman kommer in i rummet, sitter de tysta och pluggar till tonerna av Chopin.

Utänför skolan väntar Lado som Natia är förälskad i. När hon frågar var han hållit hus, svarar han att han inte ville störa henne ”som de andra”. Han ber henne blunda. När hon öppnar ögonen håller han fram en pistol. Han visar hur hon laddar den och ger den till henne. Väl hemma, sveper hon in vapnet i en handduk och gömmer det i badrummet.

Efter en incident i klassrummet, blir Natia utkastad från lektionen. Av lojalitet vill även Eka lämna rummet, men tillåts inte. På lärarens uppmaning öppnar en elev fönstret för att släppa in frisk luft. Han lutar sig ut och ropar ”Vi kommer!” till Natia. Alla lämnar sina bänkar och tränger sig förbi läraren. Sist ut är Eka. Hon möter lärarens överlägsna blick och stänger långsamt dörren efter sig.

När två militärer tränger sig i brodkön vågar endast en äldre kvinna säga ifrån. Först när de försvunnit runt hörnet höjs rösterna. Plötsligt tvärstannar en bil framför kön. Ut springer två män från Kotes gäng och drar in Natia i bilen. Eka springer efter, skriker och försöker förgäves få de att stanna. När bilen kört iväg är tystnaden tjock. Hon går sakta tillbaka mot folkmassan som iakttar henne. Hon kallar dem ”fegisar” och ”horungar”. En äldre man örfilar henne så att hon faller till marken. Ingen hjälper henne upp.

Borden är fulla av mat. Folk skratrar, äter och dricker. Natia sitter i brudklänning bredvid Kote och sneglar på Eka som varken ler eller äter. Alla samlas runt Natias pappa som dansar med en kvinna. Eka håller upp ett glas vin som hon sveper och tränger hon sig genom klungan, fram till mitten där

hon ensam framför en dans. De andra ropar, klappar i händerna och hurrar.

Natia fyller år och blir firad av mormoden som lagar hennes favoritmat. Flickorna sitter på balkongen och skålar för varandra i rödvin när de plötsligt hör musik. De rusar ner till gården där Lado sitter tillsammans med några. De ler mot varandra och blickarna är varma. Från ingenstans kommer Kote som kastar en lång blick på Lado och tvingar in Natia i sin bil.

När Natia får reda på att Lado mördats av Kote blir hon hysterisk och springer för att hämta vapnet. Men Eka hinner före. Natia skriker och kräver att hon ska lämna ifrån sig den men när Eka lägger pistolen på köksbordet, blir den liggande. När mörkret fallit, går de och slänger den i vattnet.

Bussen skumpar fram. Eka är på väg att besöka sin pappa i fängelset.

Bästa vänner

Vänskapens betydelse är ett tydligt budskap i filmen. Flera scener illustrerar hur sammanhållning och lojalitet hjälper människor att trots faror och umbäranden leva vidare. Att bara finnas där för någon annan kan göra underverk.

Som många bästa vänner är flickorna olika. Ekas tysta allvar kontrasterar mot Natias obrydda och ibland barnsliga beteende. Trots sina olikheter försvarar de varandra när så krävs. När Eka blir terroriserad av de två pojkarerna, käftar Natia emot. Och det är Eka som tar saken i egna händer och gör sig av med vapnet för att rädda sin vän från att göra något förhastat.

Djup vänskap mellan omaka skildras ofta i både litteratur och film. I en av 70-talets mest rörande kärleksskildringar, Hal Ashbys *Harold and Maude* (1971), finner den unga mannen sin själsfrände i 80-åriga Maude. Hennes livslust kontrasterar mot hans dysterhet och rädsla för att leva. Hon peppar honom att leva livet fullt ut eftersom ”annars har man inget att snacka om i omklädningsrummet”. Även i den klassiska kulturfilmerna *Breakfast Club* (John Hughes, 1987) kommer kontraster varandra nära när fem högstadies elever tvingas tillbringa en kvarsittning tillsammans. Under några timmar sätts deras fördomar på prov och mot slutet av dagen ser de varandra i nytt ljus.

• Vilka är Ekas och Natias lik- och olikheter? Varför tror ni att de dras till varandra? Fundera över dina vänner och bekanta. På vilka sätt är ni lika och hur kompletterar ni varandra?

När den omtyckte läraren i Peter Weirs gripande drama *Döda poeters sällskap* (1989) blir avskedad, visar eleverna sin lojalitet genom att en efter en kliva upp på sin skolbänk och utropa ”O captain, my captain!” På liknande sätt visar klassen i *In Bloom* sin lojalitet genom att tvinga sig förbi läraren ut ur klassrummet när Natia blir utkastad.

• Varför tror ni de gjorde det? Var det för att stötta Natia eller att provocera läraren?

Hanne Myres närgångna dokumentär *Flickor* (2007) följer ett tjejgängs sista år i högstadiet i Oslo. De klagar på skolan, smygröker och längtar till sommarlovet. Plötsligt börjar gängets mest ambitiösa skolka medan en annan skärper till sig och börjar plugga. Betygen går ner för den ena och upp för den andra. Plötsligt vänder det igen och den nyblivna stjärneleven tappar sugen samtidigt som den andre börjar komplettera sin frånvaro.

• Fundera över hur Natia och Eka förändras genom filmen. Finns det några tydliga scener där de visar upp nya sidor?

• På Natias bröllop framför Eka en dans. Hennes ansikte är stramt och gesterna är stränga. Vad tror ni hon känner? Varför tror ni hon väljer att framföra den? Är dansen tillägnad Natia, eller ett sätt att ta plats?

Små vuxna människor

”Barnet är människan när hen är som starkast. Barnet anpassar sig – och det härdar ut.” Ungefär så lyder den klassiska slutrepliken i den lika klassiska filmen *Trasdockan* (1947) som illustrerar den unga människans förmåga att stå ut i svårigheter.

När föräldrarna i Fredrik Edfeldts känsliga barndomsskildring *Flickan* (2009) lämnar sin nioåriga dotter hemma för att själva åka på semester ifrågasätter vi deras omdöme. Även

den tvivelaktiga barnvakten överger henne och med drömska bilder på vida fält och somriga grusvägar, skildras flickans dagar som allteftersom blir allt torftigare. Hon äter Havrefras, skålar med sig själv i mjölk och åker in till stan för att handla. Vuxenvärlden tycks ha fullt upp med sitt och hon får rå om sig själv.

Liksom denna namnlösa flicka får Natia axla vuxenrollen när hennes lillebror är rädd. Och när hon dras in i Kotes bil är Eka den enda som försöker rädda henne. I *In Bloom* är vuxenvärlden otrött; hemma är det stökigt och i skolan visar läraren ingen empati. Ungdomarna tycks vara utlämnade åt sig själva och på kort tid upplever de flera stora förändringar; de äger plötsligt ett vapen, Natia blir bortgift och Lado mördas. De tvingas upptäcka nya sidor hos varandra och omvärlden, och får fundera över vilka de är och vad de klarar av.

- Trots det hårda klimatet tycks varken Eka eller Natia vara uppskrämda. Trots oroligheter och orättvisor är stämningen mellan dem varm. Diskutera hur ett hårt klimat formar en ung person. Var är deras trygga plats? När känner du dig trygg?
- Föräldrarnas gräl får Natias lillebror

att gömma sig i badrummet. Endast Natia släpps in och lyckas trösta honom. Fundera på hur de vuxna framställs. Hur är flickornas relationer till sina föräldrar? Vilket ansvar tar de vuxna för de yngre? Hur mycket ansvar får en ung person bära?

När Natia kidnappas låter folkhoppen bli att ingripa. Enligt ne.se betyder civilkurage att ”mod att stå för sin mening även när det innebär en personlig risk.”

- Diskutera begreppet civilkurage. Vad är det egentligen som styr vår känsla för vad som är ”rätt” att göra? Vad är värt att ta risker för?
- Ekas pappa sitter i fängelse. Natias pappa super. Fundera på hur männen i filmen framställs. Hur skildras relationen mellan könen? Finns det någon som dominerar?

Även om vi ofta får höra att Sverige är ett jämlikt samhälle påminns vi dagligen om att det är långt kvar innan män och kvinnor är jämställda. Män har generellt högre lön, dominerar chefsposter och vissa högstatusyrken, och anses vara de enda framstående inom vissa sporter.

- Hur kommer det sig att det fort-

farande är så stora ekonomiska skillnader mellan män och kvinnor? Har ni blivit annorlunda behandlade på grund av ert kön?

På sin bröllopsdag verkar Natia glad och rycker på axlarna på frågan om hon älskar sin man. Trots att hon blir bortgift tar hon inte på sig en offerroll. Hon låter sig inte hunsas och käftar emot både Kote och hans föräldrar. Vi ser hur Kotes blick mörknar allteftersom och smockan hänger i luften.

- Vad tror ni att Natia känner? Fundera på varför vissa vågar stå på sig och provocera medan andra anpassar sig och undviker konflikter. Hur förhåller sig Eka till den tryckta stämningen som uppstår mellan sin vän och hennes man? Hur tror ni hon hade reagerat om hon varit i Natias position?

Filmens berättarförmåga

Den handhållna kameran följer Ekas rygg när hon rör sig i lägenheten. Med följsamma rörelser ligger kameran bakom henne när hon rör sig mellan rummen.

Idag använder spelfilmen ofta den handhållna kameran som länge kopplats samman med dokumentärfilmen. Men redan 1959 slog Jean-Luc Godard genom med *Till sista andetag*

som med en handhållen kamera följer karaktärerna på Paris caféer och gator. Godard var en del av "franska nya vågen" som ville förnya filmen och strävade efter att fånga det autentiska som pågick i verkliga miljöer. Med en lättare kamera gick det att förflytta sig och plötsligt fanns det utrymme för improvisation och spontanitet.

Den skakiga kameran ger ett realistiskt intryck, att det som sker är "på riktigt". Det är dock viktigt att komma ihåg att ingen film är objektiv. Bakom varje film, oavsett genre, finns en regissör, klippare och fotograf som väljer – och väljer bort – scener och innehåll.

- Hur påverkar den svajande kameran i *In Bloom* er upplevelse? Föreställ er att kameran i stället var statisk, alltså stilla. Vad skulle förändras?

I Ingmar Bergmans intima personporträtt *Persona* (1966) vilar bilderna länge på två kvinnors ansikten. Vi kan på nära håll undersöka minsta skiftning i deras blickar. När filmkritikern Béla Balazs jämför litteraturen med filmen menar han att filmens styrka är kamerans möjlighet att komma nära skådespelaren och hans kroppsspråk.

I *In Bloom* väljer regissörerna vid ett tillfälle att vila på Ekas ansikte istället för att visa det hon betraktar.

- Fundera över hur närbilder på ansikten påverkar er upplevelse. Vad ger de er? Handlar de om att förstå vad karaktären tänker och känner? Vilka bilder minns ni starkast?
- Fundera på hur kameran ramar in Eka när hon dansar. Kameran stannar på överkroppen och vi får aldrig se hennes fötter, nästan som om bilden håller henne i ett fast grepp. Varför tror ni regissörerna har valt att filma scenen på det sättet?

I *In Bloom* förstärks bilderna av tystnaden. Ljuden kommer från filmens värld; regnet smattrar, flickorna sjunger, vinden susar, fotsteg slår mot asfalt, en dörr öppnas och en bil rivstartar. I filmen talar man om *diegesis* som enkelt kan förklaras som den värld som filmen skapar. Diegetiskt ljud är alltså det som sker "inom filmens väggar" och som karaktären kan hör. Pålagd musik eller en berättarröst är de vanligaste elementen som är *icke-diegetiska*.

Ibland växlar regissören mellan

dessa två. Ett vanligt exempel är att karaktären först inte verkar vara medveten om musiken som vi hör. Plötsligt sträcker hen ut handen och stänger av t.ex. en radio – och musiken tystnar tvärt. Denna så kallade *ljudövergång* är effektiv och leker med våra sinnen.

- När Eka tar sitt första bloss hörs bara regnet. Fundera på vilka funktioner det diegetiska ljudet har. Med avsaknad av musik blir ljudet av en dörr som stängs och fotsteg i en stentrappa starka. Hur påverkas er upplevelse av att höra "vanliga" ljud som regn och dörrknarr? Tänk efter om ni kan erinra er andra tillfällen i filmen där tystnaden talar. Hur hade ni upplevt filmen med musik?

- Blunda och lyssna på ljuden. Vilka bilder ser ni för ert inre?

Med *mise-en-scène* syftar man på scenografi, ljussättning, kostym och skådespeleri. Det är detta som en regissör måste ta ställning till när hen iscensätter sin berättelse. Termen, som kan översättas ungefär med "placera på scenen", användes förr inom teatern. *Mise-en-scène* strävar ofta efter att inte

märkas för att inte bryta den illusion som filmen försöker skapa – även om det självklart finns filmskapare som vill påvisa mediet genom att t.ex. låta en karaktär titta rätt in i kameran.

Den franske filmskaparen Robert Bresson arbetade uteslutande med amatörskådespelare. Han menade att så snart de spelat i en film, var de förbrukade. Han instruerade sina ”modeller” att spela uttryckslost och återhållsamt för att ge betraktaren utrymme att själv fylla i med egna känslor.

Även den svenske regissören Roy Andersson föredrar de anonyma. I sina filmer låter han obekanta ansikten bidra till den realistiska andan och undviker på så sätt att en känd skådespelares persona stör vår upplevelse.

- Fundera på om det kan finnas fler anledningar till varför *In Blooms* regissörer väljer att använda sig av amatörer. Finns det något mer ”äkta” i en person som aldrig stått framför en kamera? Hur hade ni uppfattat filmen om huvudpersonerna varit kända skådespelare?

- Var det någon scen som ni upplevde som icke trovärdig? Kändes replikerna tagna ur det verkliga livet eller verkade de konstruerade?

Sången ”Kovel Gamit” återkommer i filmen, både när Ekas syster sätter sig vid pianot och alla stämmer upp till sång, och då flickorna sitter på balkongen och hör musik från gården. Titeln betyder ”varje natt” och texten är både romantisk och sorgsen.

- Varför tror ni regissören valt att använda den två gånger? Skriv ner textraderna och fundera över ordens innebörd.

- *In Bloom* kan översättas med ”att blomma”, ”stå i blom”, medan originaltiteln är ”Långa ljusa dagar”. Fundera över titlarnas innebörd. Vad tror ni regissörerna vill förmedla? Vad skulle filmen kunna heta på svenska?

Georgien på 90-talet

I samband med Sovjetunionens fall bildades nationalistiska partier som leddes av etniska georgier. I april 1991

röstade georgierna för att lösgöra sig från Sovjetunionen. När de fick sin självständighet valdes nationalisten Zviad Gamsachurdia till president. Han kämpade för de etniska georgiernas vilket gjorde att landets många minoriteter – ryssar, armenier, greker och judar – kände sig hotade.

Klimatet blev oroligt och snart ledde det till uppror och väpnad konflikt. Dessutom förklarade sig de båda regionerna Sydossetien och Abchazien självständiga – något som inte accepteras av myndigheterna i huvudstaden Tbilisi. Missnöjet illustreras tydligt i *In Bloom* när läraren, på ett oempatiskt och hånfullt sätt, lyssnar på elevens förklaring till varför hon är sen. Det är tydligt att läraren representerar myndigheterna och inte stöttar flickans pappa som återvänt till striderna i Abchazien.

1993 gav den georgiska armén vika, och ett år senare förklarar sig abchazierna sig självständiga och myndigheterna tvingas gå med på vapenvila. Man kommer överens om att etablera en fredsstyrka av ryska, georgiska och ossetiska soldater men hittar ingen långvarig lösning på problemet.

- Fundera över lärarens reaktion. Vad menar hon med att ”varenda bov beblandar sig i kriget”?

- Det är bara Ekas storasyster som diskuterar kriget högt. De vuxna tycks inte tala om det – i varje fall inte inför de yngre. Förstår Eka varför hennes pappa sitter i fängelse? Finns det någon åldersgräns när ett barn ska ta ta del av tunga sanningar? Vilka är konsekvenserna av att ett barn får/inte får ta del av vad som pågår?

- Varför tror ni Eka till slut bestämmer sig för att besöka sin pappa? Och varför väljer hon att åka själv?

- Just nu pågår flera krig i länder långt från Sverige som ändå påverkar oss dagligen. Vad vet ni om dessa? Vad är det värsta med ett krig? Kan krig undvikas? I så fall hur?

- Vad känner ni till om det georgiska inbördeskriget som pågår i *In Bloom*? Hur kommer det sig att vissa krig

hamnar i skymundan av andra? Hur tror ni media väljer vilka konflikter som får ta plats?

Krig på film

Trots att kriget i filmen är närvarande genom radio och brev, står vardagen i fokus. Flickorna släpper ut håret när skoldagen är över, flörtar och firar födelsedagar. Eka är inte sorglös men har en ung persons drift att ha det som vanligt – trots att hennes pappa sitter i fängelse. Istället är det i Ekas mammas sorgsna ögon och de vuxnas reaktioner som vi anar läget.

På film har andra världskriget skildrats otaliga gånger, bland annat i Roberto Benignis fantasifulla och gripande *Livet är underbart* (1997). En pappa låter sin son tro att koncentrationslägret i själva verket är en lek som går ut på att gömma sig för vissa personer och göra som de säger för att samla poäng. Det är hans sätt att skydda sitt barn från det omänskliga som sker.

Medan barnet hos Benigni vaggas in i en falsk trygghet, tycks de vuxna i *In Bloom* tro att de gör flickorna gott genom att undvika att tala om kriget. Ingen vuxen tar upp ämnet förutom läraren som är hotfull.

I exempelvis Lisa Ohlins familjesaga *Simon och ekarna* (2007) illustreras krigstiden från barnets perspektiv.

- Hur påverkas ni av att huvudpersonerna i *In Bloom* är två tonåringar? Hur hade er upplevelse förändrats om berättelsen skildrats genom Ekas mammas ögon?

- Skildringar av krig kan falla in i schabloner. Hur förhåller sig *In Bloom* till traditionen? Hur märker vi att det pågår ett krig? Fundera på om det finns några typiska drag i krigsfilmerna.

- Tidigare var vi inne på civilkurage. Gäller det även under extrema situationer, t.ex. krig, trots att det innebär att riskera sin egen och andras säkerhet?

Tips på fördjupning

In Bloom berör vänskap, kärlek och överlevnad. Här kan du se och läsa vidare på samma teman:

- *The Selfish Giant* (Clio Barnard,

2013). Film om stark vänskap mellan två pojkar i en tillvaro utan vuxna.

- *Trasdockan* (Charles Laughton, 1947). Film på temat barnet – överlevaren.

- *Harold and Maude* (Hal Ashby, 1971). Film på temat kärlek och vänskap mellan två kontraster.

- *Breakfast Club* (John Hughes, 1985). Film om olikheter som dras till varandra.

- *Flickor* (Hanne Myren, 2007). Dokumentärfilm om unga människor som förhåller sig till framtiden.

- *Anne Franks dagbok* kom i ny, oavkortad utgåva år 2013 (Norstedts, 2013).

- *Det var inte mitt fel: om konsten att ta ansvar* (Ponto Pocket, 2010). Ann Heberleins bok om civilkurage.

- I kapitlet ”Filmens språk” i *Introduktion till filmpedagogik* (Gleerups, 2014) kan ni bland annat läsa mer om kamerans förmåga att påverka filmupplevelsen.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Georgien/Frankrike/Tyskland 2013

Originaltitel: Grzeli nateli dgeebi

Regi: Nana Ekvitishvili & Simon Groß

Producent: Simon Groß

Manus: Nana Ekvitishvili

Foto: Oleg Mutu

Musik: Fernando Velázquez

Klippning: Stefan Stabenow

I rollerna:

Lika Babluani – Eka Khizanishvili

Mariam Bokeria – Natia Zaridze

Zurab Gogaladze – Kote

Data Zakareishvili – Lado

Ana Nijaradze – Ana (Ekas mamma)

Maiko Ninua – Sophiko (Ekas syster)

Filmens längd: 102 minuter

Distribution:

Swedish Film, Tel: 08-445 25 50, E-post: info@swedishfilm.se, www.swedishfilm.com

Obs: Svenska Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära er mer om hur man hittar och bokar film.

Redaktion: Malena Janson & Kaly Halkawt, Svenska Filminstitutet, januari 2015

with LIKA BABLUANI, MARIAM BOKERIA, ZURAB GOGALADZE, DATA ZAKAREISHVILI, ANA NIJARADZE, MAIKO NINUA, TAMAR BUKHNIKASHVILI, TEMIKO CHECHINADZE, BERTA KHAPHAVA, SANDRO SHANSHIASHVILI, ENDI DZIOZAVA, ZAZA SALIA, MARINA JANASHIA, GIORGI ALADASHVILI

Produced by SIMON GROSS, MARC WÄCHTER | Directed by NANA EKVITISHVILI | Screenplay by NANA EKVITISHVILI
Cinematography ZHANA SARDUSHVILI, MARC WÄCHTER | Editor OLEG MUTU (RSC) | Sound LEU MIMINOSHVILI | Music by KIPANSTANTINE JAPHARIDZE
Production MEDIA BAKRADZE | Production Design STEFAN STABENOW | Production Office PAATA GOZIASHVILI | Production Office MADONA CHANTURIA | Production Office CHRISTIAN GJOOS, DORIS H
Production Office INDIZ FILM/POLARE FILM/ARIZONA PRODUCTIONS | Production Office ZDF 'DAS KLEINE FERNSEHSPIEL' | Production Office ARTE | Production Office DER BEAUFTRAGTE D
Production Office BUNDESREGIERUNG FÜR KULTUR UND MEDIEN BKA, NATIONAL FILM CENTRE GEORGIA, FONDS SUD CINEMA - CENTRE NATIONAL DU CINÉMA ET DE L'IMAG
ANIMÉE (CNC) - INSTITUT FRANÇAIS

